

Verslag VIBA Café 3 september 2015

Landschap 2.0 door Ernest de Groot

Het VIBA-café van 3 september jl. werd verzorgd door Ernest de Groot. Ernest werkt op dit moment voor waterschap Aa en Maas en heeft daarvoor o.a. gewerkt als wethouder in de gemeente Uden en bij adviesbureau Croonen. Ernest hield een verhaal over zijn kijk op 'Het landschap van de toekomst', getiteld *Landschap 2.0*.

Hij vertelde o.a. over de lagenbenadering en het bepalen van de toekomstwaarde van het landschap. Deze methode is bijvoorbeeld goed bruikbaar bij het opstellen van structuurvisies. Ook liet hij strategieën zien voor de ontwikkeling van het landschap. Voordat je deze strategieën kunt toepassen moet je volgens Ernest echter eerst bepalen wat je wilt. Sterker nog, in sommige landschappelijk waardevolle gebieden moet je je afvragen of je überhaupt wel iets wilt veranderen.

Vervolgens moet je de juiste tactiek kiezen om het landschap te ontwikkelen. De veel gehoorde kreet dat de financiën vaak het grootste probleem zijn om tot het gewenste einddoel te komen, is volgens Ernest onzin. Het gaat om de juiste uitwerking van je tactiek. Welke partijen zijn hierbij betrokken? Welke partij wordt de trekker? Hoe ga je de strategie uitwerken? Welke instrumenten ga je hiervoor inzetten? Het opzetten van een matrix kan hierbij een goed hulpmiddel zijn.

Waterschappen raken er volgens Ernest ook steeds meer aan gewend om andere partijen in te zetten ten behoeve van de landschapsontwikkeling. Denk hierbij bijv. aan imkers of jagers etc. "Doen is goed, laten is beter, laten doen is het beste" is hierbij een treffende slogan.

Ook is er steeds meer aandacht voor het aspect 'beleving'. Waterschappen waren lange tijd geneigd om projecten zeer functioneel te benaderen. Maar je verkoopt een project als bijvoorbeeld een ecologische verbindingzone het beste aan een wethouder met de thema's 'gebruik (door mensen)' en 'beleving'.

Bij het creëren van waternatuur wordt de biotopenbenadering gehanteerd. Het creëren van passende biotopen voor (zeldzame doel)soorten staat hierbij voorop. Ook is het zogenaamde 'natuurlijk peilbeheer' ingevoerd. Hierbij volgt het peil veel meer het natuurlijke peilfluctuaties van de rivier dan voorheen. Men is afgestapt van het traditionele zomer- en winterpeil, dat vaak voor te droge of te natte omstandigheden in de aangrenzende natuurgebieden zorgde.

In verband met de verandering van het klimaat past het Waterschap haar projecten ook aan ten behoeve van het tegengaan van verdere verandering van het klimaat. Dit gebeurt op twee manieren, nl. door mitigatie en adaptatie. Mitigatie vindt plaats door het reduceren van de emissie van broeikasgassen. Adaptatie gebeurt *in het landelijk gebied* door de sponswerking van diverse landschapstypen te herstellen. De sponswerking van het landschap kan worden vergroot door bijvoorbeeld beekherstel en/of beekdalherstel, hoogveenherstel, herstel van wijst (bijzondere kwel) en door het creëren van meer natuurvriendelijke oevers. Ook wordt er in het kader van 'Ruimte voor de rivier' extra bergingscapaciteit in en rond de rivier gecreëerd.

In meer stedelijk georiënteerde projecten wordt gezocht naar het creëren van een 'Water adaptieve stad'. In onze Middeleeuwse steden zijn hiervan een aantal mooie voorbeelden te vinden. Water was in die tijd vaak veel meer een integraal onderdeel van de stad, dat op vele manieren werd gebruikt, o.a. voor transport.

Nog een stap verder is de klimaat adaptieve stad. Hierbij is het voorkomen van zogenaamde Urban Heat Islands of 'hittestress' van het grootste belang. Dit kan alleen door integraal te werken en door 'Werk met werk te maken'. Zo kan er tegelijkertijd zowel klimaatbeheersing als waterberging plaats vinden. De 'Living machine' in de wijk Eva Lanxmeer in Culemborg is hiervan een goed voorbeeld.

Andere manieren zijn om hittestress te voorkomen en water te bergen is het creëren van wadi's. Het aanleggen van holle straten en/of het toestaan van meer water op straat zijn hierbij goede hulpmiddelen. Een goed voorbeeld van een integrale benadering op dit vlak is het Waterplein in Rotterdam .

De mate van 'verstening' in het stedelijke gebied is groot. Goede middelen om water te bergen, de afvloeiing te verminderen, hittestress te voorkomen en het beeld te verfraaien zijn groene gevels en daken. Ook het aanplanten van bomen helpt zeer goed tegen hittestress. Hierbij moet men 'het verhaal' op de juiste manier aan de burgers vertellen, zodat de acceptatie groot is.

Een ecologische verbindingszone door de stad kan soms een duur project zijn. Zo'n ecologische verbindingszone kan echter als één grote helofytenfilter fungeren. Ook kan een dergelijke, groene zone (deels) als stadspark fungeren. Zo geef je iets terug aan de burgers! Burgers betalen immers het meeste belasting aan het Waterschap, meer nog dan boeren!!

Verslag: Hans Hofmans